

Göteborgs kommun

grundskola@grundskola.goteborg.se

2019-01-18

1 (24)

Dnr-2018:7474

Beslut

efter regelbunden kvalitetsgranskning vid
Fjällboskolan i Göteborgs kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 § skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning på Fjällboskolan avseende verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer. Utbildningen i förskoleklass ingår inte i granskningen. En kvalitetsgranskning ska belysa hur väl skolorna klarar sitt uppdrag att ge varje elev förutsättningar att nå de nationella målen. Målen och riktlinjerna framgår framför allt av den läroplan och de kursplaner eller motsvarande styrdokument som gäller för utbildningen.

Läsanvisning

Skolinspektionen bedömer skolans arbetssätt inom fyra områden. På varje område bedöms om skolan uppfyller Skolinspektionens framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och visar på vilka punkter detta ska göras. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs i så fall också av skolan. Om en skola bedöms uppfylla kriterierna i hög utsträckning begär inte Skolinspektionen motsvarande redovisning men kan lämna framåtsyftande kommentarer då det bedöms motiverat.

Beslut

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Fjällboskolan i följande utsträckning:

Rektors ledarskap

Rektorn leder och styr i flera delar skolans utveckling av undervisningen, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektorn behöver arbeta strategiskt med styrning och ledning av skolenhetens jämställdhetsarbete.

Undervisning

Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektorn och lärarna behöver utveckla en arbetsprocess där eleverna ges inflytande och görs delaktiga både i att planera och utvärdera undervisningen.

Trygghet och studiero

Utbildningen präglas i flera delar av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- All undervisning utformas så att klassrumsmiljön präglas av studiero genom gemensamma rutiner och förhållningssätt hos lärarna.

Bedömning och betygssättning

Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i bedömning och betyg ges i flera delar, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Att rektorn, i samarbete med lärarna, ser till att kvalitetssäkra lärarnas bedömningar av elevernas arbete.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 30 augusti 2019 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena.

Redogörelsen skickas via e-post, till dokument.goteborg@skolinspektionen.se, eller per post till, Skolinspektionen, box 2320, 403 15 Göteborg. Hänvisa till

Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr– 2018:7474) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område.

Rektors ledarskap

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn leder och styr i flera delar skolans utveckling av undervisningen, men utvecklingsområden finns.

Författningsstöd

1 kap. 5 §, 2 kap. 9-10 och 34 §§, 4 kap. 4-7 §§ skollagen

Förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 11), 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, Varje skolas utveckling, 2.8 Rektorns ansvar

Skälen till Skolinspektionens bedömning är att rektorn följer upp och analyserar skolenhetens kunskapsresultat och att värdegrundsuppdraget integreras i undervisningen. Utifrån analys av kunskapsresultaten genomför rektorn nödvändiga utvecklingsåtgärder och fattar beslut om hur resurser ska fördelas, för att bäst möta de behov som finns på skolan. När det gäller ledning och organisation visar granskningen att rektorn leder det pedagogiska arbetet utifrån ett tydligt fokus på kunskapsuppdraget och skapar förutsättningar för lärarna att samverka. Rektorn ser till att nyanställda lärare får en planerad introduktion, bland annat genom att utse skolans förstelärare till mentorer för dessa och uppföljningsmöten sker med rektorn. Dock behöver rektorn lägga ett särskilt fokus på att utveckla sin ledning och styrning kring frågor som rör skolans strategiska jämställdhetsarbete. Rektorn har låg kännedom om i vilken grad elevernas könstillhörighet påverkar deras förutsättningar att lära och utvecklas. Rektorn analyserar till exempel inte elevernas kunskapsresultat utifrån ett könsperspektiv. Därigenom säkerställer inte rektorn att alla elever oavsett könstillhörighet ges samma förutsättningar till en god utbildning. Skolinspektionen bedömer att det är ett utvecklingsområde att rektorn behöver ta ett mer aktivt ansvar för att leda och styra skolenhetens strategiska jämställdhetsarbete. Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen kopplat till de iakttagelser myndigheten gjort inför och vid besöket.

Skolinspektionens granskning av Fjällboskolan visar att rektorn tar ansvar för att skolenhetens resultat följs upp systematiskt på olika sätt och utifrån både kunskapsresultat och resultatet av arbetet med värdegrundsuppdraget. Vidare visar granskningen att analysen av uppföljningen används för att besluta om utvecklingsområden i syfte att utveckla undervisningen. Rektorn fattar också, utifrån uppföljningen, beslut om hur resurser ska fördelas.

Av rektorns skriftliga verksamhetsredogörelse inför den regelbundna kvalitetsgranskningen framkommer att resultat i ämnena svenska och matematik följs upp kontinuerligt, genom screeningar, i samtliga klasser på individ-, grupp- och organisationsnivå. Vidare framgår att resultaten av nationella prov också följs upp bland annat på organisationsnivå och att åtgärder utifrån resultaten sätts in på individ-, grupp- och organisationsnivå. Exempel på detta är aktiviteter för att förbättra elevernas läsning såsom läsgrupper och att införa "flexverksamhet" i alla skolans klasser för att möjliggöra ett mer individuellt lärande för alla elever. I denna verksamhet ingår aktiviteter som strukturerade grupprum, fler lärare runt eleverna, aktiv schemaläggning och fler mindre sammanhang för eleverna. Därtill framkommer i verksamhetsredogörelsen och i intervjuer att skolans värdegrundsarbete följs upp både genom trivselenkäter och trygghetskartläggningar tillsammans med elevrådet. Exempel på åtgärd utifrån resultaten av dessa undersökningar är att varje arbetslag (på skolan kallade team) inför höstterminen 2018 fick i uppdrag att ta fram en handlingsplan för hur de ska visa och informera eleverna om att lärarna och andra i personalen finns tillgängliga för dem när de inte mår bra.

Skolinspektionens granskning av Fjällboskolan visar vidare att rektorn tar ansvar för att leda, styra och organisera lärarnas kollegiala lärande och utvecklingsarbete utifrån kunskaps- och värdegrundsuppdraget. Det, av rektorn, systematiskt organiserade kollegiala lärandet skapar förutsättningar för att arbetet ska ge avtryck i undervisningen. Rektorn säkerställer också att nyanställda lärare får en planerad introduktion och handledning i arbetet med att planera och genomföra undervisningen. Skolan har inte några obehöriga lärare, men de nyanställda nyutexaminerade lärarna får mentorer i skolans förstelärare. Dessutom förväntas teamen delge de nya kollegorna skolans arbets- och förhållningssätt. Rektorn har också uppföljningsmöten med de nyanställda lärarna. Mycket av ansvaret för introduktionen läggs dock på den nyanställde lärarens kollegor i teamet.

Av verksamhetsredogörelsen framgår att samtliga medarbetare som arbetar kring en årskurs ingår i ett team, som träffas i möte en gång per vecka. Dessa möten leds av teamledare. Därutöver möts grundskollärarna i varje team en gång i veckan, och på dessa möten bedrivs utvecklingsarbete och arbete tillsammans kring eleverna, såväl i

lärandet som i elevhälsoarbetet. På båda dessa typer av möten är elevhälsoteamet med vid behov. Samtliga skolans grundskollärare har även ett gemensamt möte under ledning av förstelärare en gång i veckan för kollegialt lärande kring sin profession. Skolans ledningsgrupp består av rektor, biträdande rektor och de sex teamledarna. Denna grupp träffas varannan vecka och behandlar då skolans utveckling och arbetet i de olika teamen. Därutöver finns, genom schemaläggning, ytterligare möjligheter för lärarna att samverka i olika konstellationer.

Skolinspektionens granskning av Fjällboskolan visar dock att rektorn inte aktivt tagit ansvar för styrningen och ledningen av ett strategiskt jämställdhetsarbete på skolenheten. I verksamhetsredogörelsen som rektorn har skickat in till Skolinspektionen inför den regelbundna kvalitetsgranskningen beskriver rektorn att när det gäller elevernas kunskapsresultat "tittar" de på flickors och pojkars resultat, men analyserar dem inte särskilt. I intervjuer med rektorn och representanter för elevhälsan framgår att de på skolenheten vanligtvis inte tar fram skillnader mellan flickors och pojkars kunskapsresultat utan det görs endast om de ser någon särskild anledning till det. När det gäller kränkningar uppger rektorn i intervju att man på skolenheten sett att det är fler pojkar än flickor som kränker och som blir kränkta, och att personalen har diskuterat detta i teamen.

Av intervjuer med lärare framkommer att lärarna på skolan inte har pratat om jämställdhetsfrågor på ett organiserat sätt de senaste åren, och att det ämnet inte finns tydligt angivet i skolans plan ("värdegrundstårtan") för värdegrundsarbetet. I intervjuer med representanter för elevhälsan och lärare framkommer att de på skolan tagit upp HBTQ-frågor, bland annat som ett tema på elevens val, men att de i övrigt endast pratat om att vid gruppindelningar inte tänka pojkar och flickor för sig, samt att man infört könsneutrala elevtoaletter och ett könsneutralt omklädningsrum på skolan.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektor behöver arbeta strategiskt med styrning och ledning av skolenhetens jämställdhetsarbete.

Skolinspektionens granskning visar att det på Fjällboskolan inte finns något tydligt strategiskt arbete gällande jämställdhet. Rektorn behöver påbörja ett mer systematiskt och strategiskt arbete inom detta område.

Av läroplanen framgår att jämställdhet mellan kvinnor och män är ett grundläggande värde som skolan ska gestalta och förmedla. Rektorn har enligt läroplanen ett särskilt ansvar för att olika ämnesövergripande områden, såsom jämställdhet, integreras i undervisningen i olika ämnen. Av läroplanen framgår vidare att skolan aktivt och medvetet ska främja elevernas lika rättigheter och möjligheter oberoende av könstillhörighet. Det sätt på vilket flickor och pojkar bemöts och bedöms i skolan, och de krav och förväntningar som ställs på dem, bidrar till att forma deras uppfattningar om vad som är kvinnligt om manligt. Skolan har ett ansvar för att motverka traditionella könsmonster. Skolan ska därför organisera utbildningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans, samt prövar och utvecklar sin förmåga och sina intressen, med samma möjligheter och på lika villkor oberoende av könstillhörighet.¹

Skolinspektionens granskning visar att rektorn inte analyserar kunskapsresultaten på skolenheten utifrån ett könsperspektiv, och det framgår att en uppföljning och strategisk styrning av frågor gällande jämställdhet inte prioriteras i verksamheten för närvarande.

Ett sätt att påbörja ett strategiskt jämställdhetsarbete kan till exempel vara att rektorn på medarbetarsamtal med lärarna följer upp utbildningens arbetsformer och organisering för att säkerställa att ingen elev missgynnas på grund av könstillhörighet. Ett annat sätt kan vara att rektorn utformar gemensamma strategier på skolan för hur jämställdhet kan tas upp i undervisningen. Rektorn behöver försäkra sig om att varje lärare och all personal på skolan verkar för att jämställdhetsperspektivet genomsyrar lärarnas undervisning och arbete. Det kan rektorn göra genom att följa upp att de moment som ges inom ramen för kursplanens centrala innehåll, som handlar om jämställdhet, tas tillvara och att denna undervisning bedrivs på ett sådant sätt att eleverna stimuleras att omfatta dessa värden. Vidare behöver rektorn systematiskt och löpande följa upp och analysera skolans resultat på ett sådant sätt att könsmonster uppmärksammas. Det kan handla om att analysera anmälningar av kränkande behandling eller könsmonster som synliggörs genom elevhälsans arbete.

¹ Förordning om läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet Lgr 11, SKOLFS 2010:37, 1 Skolans värdegrund och uppdrag och 2.8 Rektors ansvar

Undervisning

Skolinspektionen bedömer följande: Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområden finns.

Författningsstöd

1 kap. 4 §, 3 kap. 3 och 5a §§, 4 kap. 9 § skollagen

5 kap. 2 § skolförordningen (2011:185)

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden 5. Kursplaner med kunskapskrav

Skälen till Skolinspektionens bedömning är att undervisningen på Fjällboskolan präglas av att lärarna tar ansvar för att aktivt leda och styra arbets- och lärprocesserna i undervisningen, vilket innebär att den är målfokuserad, varierad och att den innehåller att aktivt lärarstöd. Undervisningen är strukturerad, med mestadels intresseväckande inledningar, sammanhang i genomgångar, logiskt flöde i uppgifterna och sammanfattande avslut. Undervisningens innehåll och arbetssätt tar sin utgångspunkt i de enskilda elevernas behov och förutsättningar, även om anpassningen i undervisningen kan utvecklas i förhållande till framförallt de elever som har kommit längre i sin kunskapsutveckling. Granskningen visar att det på skolenheten saknas ett gemensamt arbetssätt där eleverna är delaktiga i planeringen och utvärderingen av undervisningen och att eleverna endast i undantagsfall ges möjlighet att utvärdera och få inflytande över undervisningen. Skolinspektionen bedömer att det är ett utvecklingsområde att utveckla arbetsprocesserna i undervisningen på Fjällboskolan gällande att planera och utvärdera undervisningen med eleverna så att dessa inslag ingår i varje lärares undervisning. Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen kopplat till de iakttagelser myndigheten gjort inför och vid besöket.

Skolinspektionens granskning av Fjällboskolan visar att det finns ett arbetssätt på skolenheten där lärarna aktivt leder och styr arbets- och lärprocesserna i undervisningen. Undervisningen är målfokuserad, varierad och innehåller ett aktivt lärarstöd. Samtliga lektionsobservationer som genomfördes i samband med granskningen, och där Skolinspektionen var närvarande från lektionsstart, visar att de lektioner som observerats inleds med att läraren muntligt presenterar lektionens innehåll. På en majoritet av lektionerna visas också de olika momenten och aktiviteterna som lektionen ska innehålla på tavlan. Under inledningen av samtliga

lektioner som observerats från start sätter lärarna in lektionen i sitt sammanhang genom att återknyta till vad eleverna gjorde på den föregående lektionen i ämnet. En av lektionerna inleds också med att läraren samtalar med eleverna om lektionens syfte och mål. Ett flertal av de observerade lektionerna avslutas med att lärarna berättar vad som ska hända på nästa lektion i ämnet, och på några av dem sammanfattas också den gångna lektionen.

Det framkommer i intervju med lärare att i flera av skolans team har man gemensamt tagit fram vissa riktlinjer för lektionsstrukturen, och man har på gemensamma möten på hela skolan talat om vikten av tydlighet i undervisningen. Några av lärarna i de lägre årskurserna uppger att de tillsammans planerar alla lektioner för en ökad likvärdighet. Elever uppger i intervju att det är klart och tydligt för dem vad de ska göra på lektionerna. Några av dem berättar att läraren brukar göra en lista på tavlan över vad som ska göras och sedan förklaras varje punkt för sig, lite som en dagordning.

Samtliga lektioner som observerats visar att lärarna varierar formen för undervisningen genom lärarledda genomgångar och aktiviteter där eleverna själva arbetar med uppgifter i par, grupp eller enskilt. Några av lärarna beskriver i intervju hur man också använder "flexen" för att ge eleverna möjlighet att lärolett arbeta i ett mindre sammanhang under delar av lektionerna. De tillägger att denna möjlighet är öppen för alla elever, inte bara de i behov av mer stöd.

I intervju beskriver lärarna att de, i ett verktyg på den kommungemensamma plattformen "Hjärntorget", utgår från det centrala innehållet när de gör sina planeringar. Vidare har man, också utifrån kursplanerna, på skolan arbetat fram "en röd tråd" där man angivit vad som ska göras i vilka årskurser inom de olika ämnena.

Lektionsobservationerna visar vidare att eleverna får stöd och hjälp i sitt lärande, och att lärarna säkerställer att eleverna vet vad de ska göra. Det sker bland annat genom muntliga teoretiska och praktiska genomgångar med hela elevgruppen, att eleverna i helgrupp får besvara frågor utifrån genomgången moment samt att lärarna, i samband med övningar enskilt, i par eller i grupp, cirkulerar bland eleverna och vid behov ger dem stöd att komma vidare. På flera av de observerade lektionerna finns resurspersoner i klassrummet, och de går också runt bland eleverna och hjälper och stöttar dem i deras lärande. Rektorn berättar i intervju att man på skolan tidigare hade ett flertal elevassistenter för att stötta enskilda elever, men att man nu istället satsat på att ha fler lärare i varje årskurs samt att man infört "flexen" i samtliga årskurser. "Flexen" innebär att det nu finns fler mindre sammanhang med lärare som styr undervisningen, tillägger hon. Elever berättar i intervju att de får den hjälp de behöver, även om de ibland upplever att de får vänta länge på att få den.

Flera av de lektioner som Skolinspektionen besöker innehåller exempel på att lärarna uppmuntrar och berömmar eleverna på grupp- och individnivå utifrån konkreta händelser. Exempelvis berömmar lärare eleverna när de svarar på frågor eller när de genomfört en uppgift. Det förekommer också exempel på att lärare, när elever arbetar med enskilda uppgifter, ger uppmuntran genom att säga: "Jag vet att du klarar det". En elev berättar i intervju att hans lärare berömmar genom att till exempel säga: "Åh, vad duktigt du jobbat idag".

Granskningen visar vidare att undervisningens innehåll och arbetssätt tar sin utgångspunkt i de enskilda elevernas behov och förutsättningar, även om anpassningen i undervisningen behöver utvecklas i förhållande till framförallt de elever som har kommit längre i sin kunskapsutveckling.

På flertalet lektioner som Skolinspektionen besöker är innehållet och upplägget likadant för samtliga elever. På en av de observerade lektionerna har eleverna arbetsuppgifter av olika svårighetsgrad, och på två av dem finns extrauppgifter för de elever som blir klara med det som alla ska göra.

När det gäller att möta elever i undervisningen utifrån deras individuella kunskapsnivå uppger flera elever i intervju att om de blir klara med vad som planerats kan de få ett extrabladd eller få läsa tyst. Några av dem säger att extrabladen oftast innehåller uppgifter av samma svårighetsgrad som de övningar de blivit klara med, medan några andra uppger att de kan få svårare uppgifter ibland, till exempel i läxa i matematik. I verksamhetsredogörelsen som rektorn skickat till Skolinspektionen inför den regelbundna kvalitetsgranskningen anges att ett prioriterat utvecklingsområde på Fjällboskolan är den så kallade flexverksamheten, som innebär strukturerade grupprum, fler lärare runt eleverna, aktiv schemaläggning och fler mindre sammanhang för eleverna. Anledningen till att införa denna verksamhet anges vara att skolenheten i många år haft ett organisatoriskt problem kring elevers individuella lärande och hur lärarna arbetar för alla elevers möjlighet att nå så långt som möjligt. Representanterna i elevhälsan bekräftar i intervju rektorns beskrivning, och tillägger att syftet med flexverksamheten är att skapa möjligheter till mindre sammanhang för att kunna möta alla elevers behov. En av representanterna för elevhälsan uppger att hen upplever att lärarna individanpassar och anpassar mycket efter elevernas förutsättningar, till exempel i material. Några av representanterna för elevhälsan tillägger att skolenheten mår mycket om de elever som inte når upp till målen, men att alla elever ska kunna nå så långt som möjligt. Flera lärare säger i intervju att man på skolan är duktiga på att anpassa undervisningen till de elever som behöver stöd men att man behöver förbättra sig för de elever som behöver utmanas, vilket är något man arbetar med. Rektorn säger i intervju att tanken med flexverksamheten har varit

att både möta elever som behöver mer hjälp och de som behöver utmaningar i form av svårare uppgifter, men att man inte riktigt är där än.

Skolinspektionens granskning av Fjällboskolan visar att det på skolenheten saknas ett gemensamt arbetssätt där eleverna är delaktiga i planeringen och utvärderingen av undervisningen. Även om elever kan bli involverade i olika former av utvärderingar i slutet av lektioner eller arbetsområden när det gäller hur undervisningen har fungerat, ges de endast i övrigt begränsat inflytande när det gäller att utvärdera och inte minst planera undervisningens innehåll. Det saknas en gemensam uttalad målsättning och en styrning och ledning över hur eleverna ska göras delaktiga i planeringen och utvärderingen av undervisningen. Lärare och elever ger en samstämmig bild av elevernas begränsade möjligheter till delaktighet.

På ett fåtal av de observerade lektionerna låter lärarna eleverna göra en kort utvärdering antingen genom att berätta hur det var att göra uppgiften eller att visa tummen upp eller ner antingen under eller i slutet av lektionen.

I intervjuer med elever framkommer få exempel där de har varit med och påverkat undervisningen. Några av eleverna berättar att de, i slutet av enstaka lektioner, kan bli tillfrågade av läraren om de tycker att klassen har varit duktig eller om de tycker att det har varit en dålig dag. Några andra elever uppger att de ibland kan få välja till exempel vilket instrument de ska spela på i musiken.

Representanter för elevhälsan, lärare och rektorn uppger samtliga i intervjuer att det inte finns någon gemensam strategi på skolan när det gäller att ge eleverna inflytande över undervisningen, varken i form av utvärdering eller i form av att vara delaktiga i planeringen. Några av lärarna tillägger att det nog är ett område de på skolan behöver arbeta mer med. Lärarna berättar om olika sätt de använder som utvärdering, till exempel "exit tickets", men tillägger att det är upp till varje lärare hur läraren utvärderar med sina elever. När det gäller elevernas delaktighet i planeringen av undervisningen ger enskilda lärare olika exempel på att eleverna har fått påverka i vilken ordning momenten ska göras eller välja redovisningssätt. En av dem tillägger att eleverna inte kan vara med och påverka hela tiden, utan läraren behöver också lära eleverna olika sätt att arbeta på innan de kan veta vad de kan välja mellan.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn och lärarna behöver utveckla en arbetsprocess där eleverna ges inflytande och görs delaktiga både i att planera och utvärdera undervisningen.

Enligt skollagen ska barn och elever ges inflytande över utbildningen. De ska fortlöpande stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen och hållas informerade i frågor som rör dem. Arbetet med att ge elever inflytande ska anpassas efter elevernas ålder och mognad.² Enligt läroplanen kan eleverna utveckla sin förmåga att utöva inflytande och ta ansvar genom att till exempel tillsammans delta i planering och utvärdering av undervisningen.³ Vidare framgår läroplanen att rektorn har ett särskilt utpekat ansvar för att se till att skolans arbetsformer utvecklas så att ett aktivt elevinflytande gynnas.⁴

Skolinspektionens granskning visar att det på skolan saknas ett arbetssätt där eleverna på ett likvärdigt sätt är delaktiga i planeringen och utvärderingen av undervisningen. Även om elever kan bli involverade i samtal eller utvärderingar i slutet av lektioner när det gäller hur undervisningen har varit, ges de endast mycket begränsat inflytande när det gäller att planera undervisningens innehåll och former.

Skolinspektionen rekommenderar att lärare under ledning av rektor arbetar aktivt för att öka elevernas delaktighet i både planeringen och utvärderingen av undervisningen. Det finns på skolenheten ett behov av att rektorn och lärarna utvecklar och tydliggör en arbetsprocess där eleverna ges inflytande och görs delaktiga i att planera och utvärdera undervisningen, och att på så sätt också ge eleverna större möjligheter att reflektera över sitt lärande. Även om undervisningen ska styras av läroplanen finns det utrymme för elevers inflytande. När det gäller val av innehåll i undervisningen finns exempelvis utrymme för lärare och elever att tillsammans i planeringen resonera kring vad det centrala innehållet i detalj ska fokusera på inom respektive ämne. Vilka arbetsformer som bäst lämpar sig för att utveckla dessa kunskaper och hur det ska redovisas är också viktiga aspekter att låta eleverna resonera kring, i syfte att de successivt ska kunna få ökat eget ansvar. Ett annat område som eleverna kan vara

² 4 kap. 9 § skollagen

³ Förordning om läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet Lgr 11, SKOLFS 2010:37 2.3 Elevers ansvar och inflytande

⁴ Förordning om läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet Lgr 11, SKOLFS 2010:37, 2.8 Rektors ansvar

med och påverka är vilka läromedel som ska användas eller vilka examinationssätt som ska tillämpas. När läraren utvärderar undervisningen är det väsentligt att läraren inhämtar elevernas synpunkter om hur undervisningen genomförts med avseende på innehåll, arbetsformer och arbetssätt. Att ge eleverna möjlighet att tänka och reflektera över undervisningens kvalitet är av vikt för att läraren ska få ett underlag för att utveckla undervisningen. Dessa utvärderingar ska göras kontinuerligt, under terminens gång, och inte bara i slutet av en termin eller årskurs. Detta är särskilt viktigt om undervisningen inte fungerar så att läraren har möjlighet att förändra upplägg och genomförande i befintlig undervisningsgrupp.

Ett exempel på hur eleverna kan involveras i planeringen av undervisningen är att låta dem berätta om sina erfarenheter och föreställningar kring det undervisningen ska behandla.⁵ Utifrån detta kan de sedan bidra med idéer om innehåll, arbetssätt och arbetsformer för det aktuella arbetsområdet.

Trygghet och studiero

Skolinspektionen bedömer följande: Utbildningen präglas i flera delar av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete, men utvecklingsområden finns.

Författningsstöd

5 kap. 3 § skollagen

Lgr 11, 1 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande

Skälen till Skolinspektionens bedömning är att det på Fjällboskolan finns ett medvetet arbete med att skapa trygghet på skolan. Arbetet är både främjande och åtgärdande. På Fjällboskolan finns emellertid enbart i begränsad utsträckning ett samlat arbete med att skapa studiero. Det finns en samsyn bland lärarna i vissa av skolenhetens team där lärarna pratar med varandra om hur de ska arbeta för att skapa studiero i sina klasser, men det finns inget gemensamt framtaget arbetssätt som är känt och förankrat hos all personal på skolenheten. Även om de åtgärder som har vidtagits kan

⁵ Giota, J. (2013) *Individualiserad undervisning i skolan – en forskningsöversikt*. Vetenskapsrådets rapportserie 3:2013, Stockholm: Vetenskapsrådet, s 87 f och 121 ff.

ha varit ändamålsenliga i de aktuella situationerna så har dessa åtgärder inte gett önskad effekt då det fortfarande förekommer klasser där det inte är studiero, vilket påverkar elevernas förutsättningar att inhämta kunskaper och genomföra de uppgifter som de fått i uppgift att göra under lektionerna. När det gäller arbetet med att skapa studiero saknas det på Fjällboskolan ett samlat arbete med att skapa studiero där lärarna har ett gemensamt förhållningsätt och vidtar ändamålsenliga metoder för att skapa en lugn miljö med gott resultat. Skolinspektionen bedömer att skolenhetens arbete med att skapa studiero är ett utvecklingsområde. Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen kopplat till de iakttagelser myndigheten gjort inför och vid besöket.

Den regelbundna kvalitetsgranskningen av Fjällboskolan visar att det finns ett medvetet, både förebyggande och främjande, arbete med att skapa trygghet på skolan. I verksamhetsredogörelsen inför granskningen skriver rektorn att skolan har ett tydligt värdegrundsarbete som ligger både på skol-, grupp- och individnivå. För att följa upp detta arbete görs varje år en elevenkät gällande elevernas trivsel och trygghet, och två gånger per år görs en enkät med eleverna angående nätetik. Representanter för elevhälsan berättar i intervju att likabehandlingsplanen är ett levande dokument på Fjällboskolan och att de på skolenheten arbetar mycket med den varje år. Genom svaren på elevenkäterna bestäms vilka åtgärder som ska vidtas kommande år. Från och med innevarande läsår ligger fokus på förebyggande insatser, till exempel nätetik och skolan har lagt in värdegrundsarbetet i schemat på skolans val enligt "Fjällboskolans värdegrundstårta". Elever säger i intervju att en åtgärd skolan gjort för att de ska känna sig trygga är att det finns rastvakter som känns igen på sina gula västar. Några andra elever berättar att det också finns organiserade rastaktiviteter en gång i veckan som årskurs 5-elever håller i. Samtliga intervjuade elever uppger att de känner sig trygga på skolan.

Det framkommer i granskningen att det på Fjällboskolan enbart i begränsad utsträckning finns ett samlat arbete med att skapa studiero. Ett gemensamt förhållningssätt finns i ett av teamen (som är indelade årskursvis), men på skolenheten som helhet finns inte något samlat arbete. Representanter för elevhälsan säger i intervju att det i vissa team på skolan, som arbetat länge tillsammans, finns en samsyn, men att det inte finns något generellt arbete på hela skolenheten. Lärare uppger i intervju att det inte finns några nedskrivna gemensamma regler på skolenheten för hur man ska upprätthålla studieron, men att de i vissa av teamen pratar med varandra om det och ger varandra tips. Några av dem säger också att man på skolenheten tidigare har pratat om lågaffektivt bemötande.

Under de flesta av lektionerna på skolan råder studiero så att eleverna ges möjlighet att ta ansvar för att göra de uppgifter läraren har planerat och utan att de blir störda när de utför dessa, men det finns också klasser vars lektioner präglas av att det återkommande finns elever som ägnar sig åt annat än skolarbete och elever som upplever sig störda i sitt skolarbete.

Elever uppger i intervju att det, särskilt i en klass, är "stökigt" hela tiden. Lärarna försöker säga till men eleverna lyssnar inte, uppger de. Eleverna berättar att det finns trivselregler framtagna av eleverna och lärarna tillsammans i alla klasser, men att det finns några elever som struntar i dem. Eleverna säger också att de upplever att lärarna gör för lite åt stöket – "de har typ gett upp hoppet".

Några av lärarna säger i intervju att det finns elever i vissa klasser som tidigare hade stödpersoner men som inte längre har det, vilket kan göra det svårt för läraren att upprätthålla studieron. Rektorn uppger i intervju att hon har kännedom om att studieron i en specifik klass i en specifik årskurs inte är bra. Hon tillägger att de åtgärder skolan hittills vidtagit inte varit tillräckliga.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- All undervisning utformas så att klassrumsmiljön präglas av studiero genom gemensamma rutiner och förhållningssätt hos lärarna.

Av skollagen framgår att utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av studiero.⁶ Enligt läroplanen ska alla som arbetar i skolan samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och

⁶ 5 kap. 3 § skollagen

lärande.⁷ Vidare framgår av läroplanen att skolans mål är att varje elev tar ett personligt ansvar för sina studier och sin arbetsmiljö.⁸

Skolinspektionens granskning visar att det inte är studiero i vissa klasser på Fjällboskolan och att det på skolan inte finns något samlat arbete med att skapa studiero. Visserligen finns ett gemensamt förhållningssätt i några av teamen (som är indelade årskursvis), men på skolan som helhet finns inte någon samlad insats. Det finns på skolenheten klasser där det återkommande finns elever som ägnar sig åt annat än skolarbete och elever som upplever sig störda i sitt skolarbete. Även om det på Fjällboskolan vidtagits flera åtgärder för ökad studiero i vissa klasser och årskurser, visar granskningen att studiero är ett utvecklingsområde.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn systematiskt följer upp studieron och kartlägger orsakerna till bristerna. De bakomliggande orsakerna till att det inte är studiero behöver följas upp och utredas så att adekvata insatser och åtgärder kan vidtas.⁹ Det finns också skäl att betona att skolledningen bör prioritera arbetet med att skapa ett gemensamt förhållningssätt hos personalen i arbetet med att tillförsäkra eleverna studiero. Detta mot bakgrund av att lärarna i intervju uppger att det inte finns några gemensamt framtagna riktlinjer som gäller på hela skolenheten för att upprätthålla en god studiero. Rektorn säger också i intervju att det inte finns några gemensamma förhållningssätt på skolenheten gällande hur man ska arbeta med studieron. Detta finns enbart i de olika teamen. Rektorn behöver säkerställa att skolans processer, överenskommelser och rutiner är tydliga för lärarna och att det finns fungerande forum för lärarna att diskutera och komma överens om viktiga gemensamma strategier och förhållningssätt. För rektor är lärarnas upplevelse av hur

⁷ Förordning om läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet Lgr 11, SKOLFS 2010:37 2.2 Kunskaper

⁸ Förordning om läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet Lgr 11, SKOLFS 2010:37 2.3 Elevernas ansvar och inflytande

⁹ Skolinspektionens kvalitetsgranskning 2016: *Skolans arbete för att säkerställa studiero – det räcker inte att det är lugnt, eleverna måste lära sig något också*, s.13

detta fungerar en viktig utgångspunkt för reflektion och omprövning. Det handlar ytterst om att fånga och förstå den skolkultur som råder.¹⁰

Bedömning och betygssättning

Skolinspektionen bedömer följande: Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i bedömning och betyg ges i flera delar, men utvecklingsområden finns.

Författningsstöd

1 kap. 9 §, 3 kap. 14 §, 10 kap. 20a § skollagen

9 kap. 20 och 22 b §§ skolförordningen

Lgr 11, 2.2 Kunskaper, 2.7 Bedömning och betyg

Skälen till Skolinspektionens bedömning är att rektorn inte analyserar eventuella skillnader i omdömen i olika ämnen och årskurser och mellan resultat av screeningar, resultat på nationella ämnesprov och omdömen. Vad gäller lärares samverkan i bedömningsarbetet behöver detta också utvecklas. Lärare samverkar inom skolenheten vid bedömning av resultaten av nationella prov och representanter för elevhälsan ger, de lärare som efterfrågar det, stöd i bedömningsarbetet. I andra ämnen, eller för de lärare som är ensamma med att undervisa i sitt ämne på skolenheten, finns ingen organiserad samverkan när det gäller bedömning, och det sker heller ingen samverkan med andra grundskolor i bedömningsarbetet i något ämne. Den systematiska samverkan gällande bedömning mellan lärare behöver utvecklas så att lärare ges förutsättningar att använda sig av olika metoder för att göra likvärdiga bedömningar. Rektorn behöver också utveckla system för uppföljning av lärarnas bedömningar i samtliga ämnen. Skolinspektionen bedömer således att skolenhetens arbete med att analysera skillnader i lärarnas bedömningar är ett utvecklingsområde. Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen kopplat till de iakttagelser myndigheten gjort inför och vid besöket.

¹⁰ Skolinspektionens kvalitetsgranskning 2016: *Skolans arbete för att säkerställa studiero – det räcker inte att det är lugnt, eleverna måste lära sig något också*, s.18

Skolinspektionens granskning visar att rektorn inte systematiskt analyserar skillnader i omdömen i olika ämnen och årskurser eller skillnader mellan resultat på nationella ämnesprov och omdömen. I den verksamhetsredogörelse som rektorn skickat till Skolinspektionen inför den regelbundna kvalitetsgranskningen anger hon att samtliga elevers måluppfyllelse följs upp varje termin genom dokumentation av lärarnas bedömningar. Dessa resultat diskuteras sedan i arbetslag och i elevhälsoteamet. När det gäller resultaten av bedömningsstöden i svenska och matematik i förskoleklass, årskurs 1 och 2 analyseras de resultaten i arbetslagen och med specialläraren. Resultaten av de nationella proven i årskurs 3 analyseras i arbetslaget där specialpedagogen deltar löpande, utifrån sin funktion, i arbetet. I intervjuer med lärare framkommer att de inte har kunskap om hur rektorn tar del av deras bedömningar, och representanterna för elevhälsan uppger att de inte vet hur rektorn säkerställer likvärdigheten i bedömningarna. De uppger att de själva "tittar på" kunskapsbedömningarna och att det oftast inte innebär några överraskningar. Rektorn beskriver i svar på kompletterande frågor som ställts i samband med kommunikering av underlag inför beslut att hon följer upp lärarnas bedömningar utifrån ett likvärdighetsperspektiv genom att analysera lärarnas bedömningar och efterfråga underlaget för dessa. Hon uppger vidare att hon också deltar i forum där bedömningar diskuteras.

Skolinspektionens granskning visar vidare att lärarnas samverkan i bedömningsarbetet behöver utvecklas. Rektorn skriver i sin verksamhetsredogörelse inför granskningen att de på skolan behöver arbeta med bedömningarna och resultaten på gruppnivå. Detta för att utveckla personalen i arbetet med bedömningar. Att utveckla arbetet med sambedömning, skriver rektorn, är ett sätt att kvalitetssäkra bedömningarna.

Representanter för elevhälsan säger i intervju att de på skolan skulle behöva träffas mer och prata om bedömningsarbetet, till exempel utifrån bedömningsstöden i årskurs 1.

Lärare uppger i intervju att skolan har så kallade kategorimöten, där samtliga grundskollärare träffas. På sådana möten har de suttit tillsammans och rättat nationella prov. Det kan även hända, säger en av dem, att man stämmer av sina bedömningar med klassens mentor och eventuellt i teamet, men i övrigt sker ingen kvalitetssäkring. En annan lärare uppger att hen är ensam att undervisa i sitt ämne på skolenheten, så hen har ingen att stämma av sina bedömningar med. Flera av lärarna säger också att de önskar mer fortbildning i bedömning.

Rektorn säger i intervju att hon, inför att lärarna ska göra sina bedömningar, ser att lärarna efterfrågar stöd av elevhälsan. Hon uppger att hon tolkar det som att lärarna

inte är säkra i sina bedömningar. Hon säger också att hon drar slutsatsen att det behövs forum på skolan för att just diskutera bedömning. De kategorimöten som redan finns på skolan säger hon mest har handlat om praktisk planering. Rektorn säger sig ha en plan för att, med hjälp av förstelärarna, utveckla dessa möten till det forum för utveckling av bedömning som hon ser att lärarna har ett behov av. Rektorn berättar vidare att det gällande bedömning inte finns någon samverkan med andra grundskolor i dagsläget. Det har funnits sambedömning med andra skolor i området tidigare, säger rektorn, men skolorna har varit så olika så lärarna pratade inte utifrån samma utgångspunkter och om samma saker när de träffades.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn, i samarbete med lärarna, ser till att kvalitetssäkra lärarnas bedömningar av elevernas arbete.

Likvärdighet är en viktig princip i skollagen och det anges i lagen att utbildningen inom skolväsendet ska vara likvärdig inom varje skolform oavsett var den anordnas.¹¹ När elevers kunskaper bedöms är det av yttersta vikt att detta sker på ett så likvärdigt sätt som möjligt. Rektorn har ett ansvar för att ge lärarna förutsättningar att kvalitetssäkra sin egen bedömning i syfte att verka för likvärdighet.¹² Av läroplanen framgår att lärarna i samverkan ska utbyta kunskaper och erfarenheter. Det framgår vidare att lärarna utifrån kursplanernas krav allsidigt ska utvärdera varje elevs kunskapsutveckling, muntligt och skriftligt redovisa detta för eleven och hemmen samt informera rektorn.

Skolinspektionens granskning vid Fjällboskolan visar att formerna för sambedömning behöver utvecklas. Visserligen uppger lärarna i intervju att de sambedömer de nationella proven, men det finns inte någon skolövergripande systematik i arbetet

¹¹ I kap. 9 § skollagen

¹² Skolverket (2016) *Betygsskalan och betygen B och D*, Stödmaterial, reviderad version, Stockholm: Fritzes

med att skapa en allsidig och likvärdig bedömning i alla ämnen och årskurser. Samarbete med någon annan grundskola i bedömningsarbetet förekommer inte heller.

Sambedömning är ett betydelsefullt redskap för ökad likvärdighet, eftersom det bidrar till en gemensam syn på vad som ska bedömas och hur bedömningen ska gå till. Ett professionellt samtal om utformningen av ändamålsenliga bedömningssituationer och bedömning av olika underlag kan förbättra likvärdigheten.¹³

Skolinspektionen finner i en tidigare gjord kvalitetsgranskning att sambedömning och extern bedömning (extern bedömning avser här att någon annan än elevernas ordinarie lärare i ämnet bedömer det nationella provet) är åtgärder som minskar genomsnittliga avvikelser och bidrar därmed till en likvärdig bedömning av nationella prov. Även avidentifierade prov tycks ha en återhållande effekt på avvikelsegraden.¹⁴ Det talar enligt Skolinspektionen för att avidentifiering, sambedömning och extern bedömning kan främja likvärdighet.

Sammantaget är Skolinspektionens rekommendation att rektorn, tillsammans med lärarna, utvecklar former för ett samarbete om bedömning inom Fjällboskolan liksom med andra grundskolor. Fokus för detta samarbete bör vara att kvalitetssäkra lärarnas bedömningar med ett tydligt syfte att skapa likvärdighet inom skolenheten.

¹³ Skolverket (2018) *Betyg och betygssättning*, Skolverkets allmänna råd, s. 22, Stockholm

¹⁴ Skolinspektionen (2017). *Bedömningsprocessernas betydelse för likvärdigheten. Ombedömning av nationella prov 2016*. s. 6. Stockholm: Skolinspektionen.

På Skolinspektionens vägnar

X Helena Boëthius

Enhetschef

Signerat av: Helena Boëthius

X Christina Sjögren

Föredragande/Uttredare

Signerat av: Christina Sjögren

I handläggningen av ärendet har även Madeleine Olofsson, utredare och Claes Börjesson, jurist medverkat.

Bilaga 1: Underlag för bedömning regelbunden kvalitetsgranskning

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- Sju lektionsobservationer
- Tre gruppintervjuer med elever
- Två gruppintervjuer med lärare
- En gruppintervju med skolans elevhälsa
- En intervju med rektor.
- Dokumentstudier. Dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt den officiella statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från besöket för faktakontroll.

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av bedömningsunderlag, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Bedömningsunderlagen beskriver de områden som utredarna ska värdera vid besök på skolenheter. Bedömningsunderlagen är uppdelade i bedömningsområden. Respektive bedömningsområde är sedan nedbrutet till ett antal indikatorer Dessa indikatorer beskriver mer i detalj vad som ska utredas, för att identifiera var skolans styrkor respektive förbättringsområden finns.

Bedömningsområden

Inom respektive område granskas följande delar:

Bedömningsområde 1: I vilken utsträckning leder rektorns lärarnas utveckling av undervisningen och verkar för elevernas lika rätt till en god utbildning oavsett könstillhörighet? Inom detta område granskas hur rektor arbetar med uppföljning och analys, hur skolans arbete med jämställdhet bedrivs, samt hur rektorn leder och organiserar skolans arbete.

Bedömningsområde 2: I vilken utsträckning får eleverna en undervisning som främjar deras möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden? I detta område granskas om undervisningen är målfokuserad, varierad och innehåller aktivt lärarstöd, om eleverna stimuleras och utmanas i undervisningen utifrån sina behov och förutsättningar, samt om eleverna görs delaktiga i undervisningen och i sitt eget lärande.

Bedömningsområde 3: I vilken utsträckning präglas utbildningen av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete? I detta område granskas hur skolan arbetar för att skapa en lugn och trygg miljö där det råder studiero.

Bedömningsområde 4: I vilken utsträckning ges lärarna förutsättningar att säkerställa likvärdighet vid bedömning och betygssättning? I detta område granskas hur skolan arbetar med diskussion, analys och kvalitetssäkring i arbetet med omdömen och betyg.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:
www.skolinspektionen.se

Bilaga 2: Bakgrundsuppgifter om verksamheten

Skolinspektionen besökte skolenheten den 20 september 2018 och den 21 september 2018. Besöket genomfördes av Christina Sjögren och Madeleine Olofsson.

Fjällboskolan är en grundskola belägen i Utby i Göteborg. Skolenheten leds av en rektor och har läsåret 2018/19 393 elever fördelade på förskoleklass och årskurserna 1-5.